

Pracovní list

Předmět: Přírodopis

Ročník: osmý

Opakování vzdělávacího celku: Péče o zuby

Odpověz na otázky za textem

Zubní kaz neboli narušení zubní skloviny, je infekční onemocnění poškozující tkáň zubu. Vzniká působením bakterií, které pokrývají povrch zubní skloviny. Rozkládají sacharidy na organické kyseliny, které odvápnují sklovinu. Bakterie se v ústech shlukují a ulpívají na povrchu zubů v podobě lepkavé vrstvy nazývané zubní plak. Rizikovými místy v ústech pro jeho tvorbu jsou praskliny a různé otvory v zubech a prostory mezi zuby. Pokud není včas zahájena léčba kazu, často dochází k závažným komplikacím. Zubní kaz začne prorůstat hlouběji do zubu, kde může způsobit bolestivý hnisavý zánět v oblasti kořene.

Prevence zubního kazu spočívá v důsledném a opakovaném odstraňování zubního plaku pravidelným čištěním zubů správnou technikou nejméně dvakrát denně včetně čištění mezizubních prostorů zubní nití a mezizubními kartáčkem. Dále je důležité omezit konzumaci sladkostí obsahujících sacharidy. Velký význam v boji se zubním kazem mají fluoridy, které posilují zubní sklovinu. V neposlední řadě se doporučuje pravidelně absolvovat návštěvu zubního lékaře, a to alespoň jednou za půl roku.

- Kdo způsobuje vznik zubního kazu v dutině ústní? **bakterie**
- Které látky v ústech rozkládají bakterie? **Bakterie rozkládají sacharidy.**
- Co odvápnuje sklovinu zubu? **Organické kyseliny, které vznikají při rozkladu sacharidů.**
- Kde se nachází zubní plak? **Na povrchu zubů, v mezizubních prostorech, v prasklinách.**
- Vyber v textu všechny preventivní činnosti, které zamezují tvorbě zubního kazu. **Pravidelné čištění, omezení konzumace sladkostí, návštěva zubaře.**
- Najdi v textu prostředky, které využíváme k prevenci zubního kazu. **Kartáček, mezizubní nitě a kartáčky.**
- Které látky posilují zubní sklovinu? **Fluoridy.**

Zuby se vrtaly už před 9000 lety. Mayové je vykládali drahokamy

Nejstarší dosud známý zubní zákrok byl zdokumentován na pohřebišti v Pákistánu, kde archeologové našli pozůstatky lidí, kterým pravěký zubař vyvrtal zuby pomocí „pazourkové vrtačky“ už před 9 000 lety. K práci nejspíš použil malý luk, s jehož pomocí roztácel vrták s pazourkovým ostrím přiloženým na pacientův zub.

Starí Egypťané zubní výplně vyráběli z mletého ječmene, medu a okrového prášku, ale i nalezené lebky mumií. Starí Egypťané také jako jedni z prvních nahrazovali chybějící zuby zvířecími a upevňovali je pomocí zlatých či stříbrných drátků.

Staří Mayové byli mistry kosmetické stomatologie. V zubech se vrtali hlavně pro parádu. Vykládali je drahými kamínky a zdobili jemnou řezbou.

Keltové zubní implantáty vyráběli ze železa.

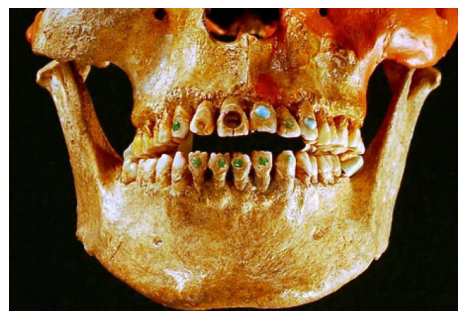
Arabští lékaři stejně jako ti starořečtí kladli velký důraz na hygienu úst, a vymysleli proto jedny z prvních kartáčků na světě i čistící zubní vodu.

S pádem říše římské ovšem nastal i soumrak zubařství, které se na několik století omezilo jen na vytrhávání zubů, které leckdy drastickými způsoby vykonávali kati, holiči nebo kováři. Ti se s nebožákem moc nepárali a občas mu vyrvali i kus čelistní kosti a dásně. Na opravdovou léčbu si museli Evropané počkat až do 18. století.

Nejstarší verzi zubního kartáčku lze vystopovat zhruba do roku 3000 př. n. l.: už tehdy totiž v dávné Mezopotámii znali jakousi „žvýkáckou tyčinku“ s rozštěpeným koncem. Jedná se o větvičku salvadory perské, muslimy k jejímu používání nabádá Korán a pod názvem miswak dodnes slouží jako kartáček velké části obyvatel severní Afriky, Blízkého východu či západní a jihovýchodní Asie.

Kartáčky podobné těm dnešním se objevily v Číně kolem roku 1498: štětiny se získávaly ze zadní strany prasečího krku a připevňovaly se na tyčinku z kosti či bambusu. Kartáček pronikl i na starý kontinent, kde se ovšem setkal s výsměchem – Evropané si tehdy čistili zuby jen výjimečně. O ústní hygienu se začalo dbát až v 18. století, kdy se s rostoucí konzumací sladkostí objevovalo i víc kazů. Na kartáčky vyrobené podle čínského vzoru se většinou používala zvířecí srst – kančí, koňská či třeba chlupy z jezevce.

V roce 1938 pak americká firma DuPont uvedla na trh premiérový kartáček s nylonovými vlákny, zatímco první elektrické kartáčky se zrodily ve Švýcarsku.

Vyhledej v textu název zubního lékařství. **Stomatologie.**

Jaký je význam slova implantát? **Náhrada.**

Pro zvědavé – vyhledej si informace o salvadoře perské.

Je to subtropická rostlina. Muslimové využívají její mladé větvičky nebo kořínky jako kartáček. Toto čištění zubů používané u muslimské populace již více než 1000 let je úspěšné, má dobré čistící a lešticí účinky a rostlina obsahuje také antimikrobiální látky, které potlačují růst bakterií a tvorbu zubního plaku. Zhotovený z kořene navíc potlačuje bolest zubů. Rostlinné výtažky jsou i v současné době ceněnou přísadou některých kosmetických přípravků, například pro bělení zubů.

